

Cz. Cekiera

"Drogen Fibel", H. Lösch, D.J. Mattke,
S. Müller, E.Portugal, R. Wormser,
München 1971 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 9/2, 229-232

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ZAGADNIENIŃ PSYCHOLOGII

Cekiera Cz.

H. Lösch, D. J. Mattke, S. Müller, E. Portugal, R. Wormser: *Drogen Fibel*, Kindler Verlag GmbH, München 1971, s. 92 (informacja o środkach uspokajających, podniecających i zmieniających świadomość).

Szewczyk W.

Sidney M. Jourard, *Disclosing Man to Himself*, Princeton, New Jersey 1968, s. 245.

H. Lösch, D. J. Mattke, S. Müller, E. Portugal, R. Wormser: *Drogen Fibel*, Kindler Verlag GmbH, München 1971, s. 92 [informacja o środkach uspokajających, podniecających i zmieniających świadomość]

Elementarny przewodnik o narkotykach i narkomanii wydany w ubiegłym roku w Niemczech Zachodnich jest jednym z wielu opracowań na Zachodzie w bogatej już literaturze tego problemu. Problem narkomanii jest obecnie w świecie, a szczególnie w niektórych krajach Zachodu i Wschodu, zagadnieniem bardzo aktualnym, społecznym, którym interesuje się socjologia, kryminologia, nauki medyczne, psychologia.

Wyżej przedstawioną pozycję książkową opracował zespół autorów różnych dziedzin specjalizacji i to stanowi m. in. zaletę tego wydania. Hans Lösch jest dyplomowanym socjologiem z Instytutu Młodzieżowego w Monachium; Dankwart J. Mattke psychiatra jest naukowym asystentem Instytutu Psychiatrycznego Maxa-Plancka przy Klinice w Monachium; doktor farmacji Sigrida Müller jest stypendystką w/w Instytucie Psychiatrycznym; socjolog Elke Portugal jest głównym współpracownikiem miejskiej poradni przeciwnarkotycznej w Monachium, Rudolf Wormser jest dyplomowanym psychologiem i naukowym asystentem w ośrodku badań w Towarzystwie Psychopatologii i Psychoterapii Maxa-Plancka.

Praca wymienionych autorów obejmuje wstęp, wprowadzenie, siedem rozdziałów oraz kilka załączników. Już same tytuły rozdziałów

mówią o zakresie poruszonej problematyki. Część wstępna przedstawia zagadnienie narkomanii w różnych aspektach. Narkomania nie jest tylko problemem prawnym, traktowanym jako przestępstwo, czy medycznym jako choroba, ale także zagadnieniem społecznym, problemem produkcji i konsumpcji w dzisiejszym świecie. Dalsze punkty zajmują się podziałem narkotyków na środki uspokajające, nasenne, pobudzające, zmieniające świadomość oraz tym jak społeczeństwo reaguje na tzw. „miękkie narkotyki”, takie jak alkohol, papierosy, środki uspokajające lub pobudzające, nie zabronione prawem. Dla psychologa szczególnie interesującym może być R. 6, który zawiera opis cech osobowości i motywów zażywania narkotyków u młodocianych konsumentów. Rozdział 7 traktuje o uzależnieniu się od narkotyków (Drogenabhängigkeit). Końcowe rozważania dotyczą profilaktyki narkomanii oraz ogólnych informacji o pojęciach z dziedziny współczesnej narkomanii. Spis bibliograficzny obejmuje 61 pozycji.

Narkomania — przestępstwo czy choroba? To pytanie, które stawia sobie dziś wielu ludzi. To pytanie postawili sobie również autorzy pracy. Z jednej strony zakazy produkcji i handlu, a z drugiej strony duże zapotrzebowanie na narkotyki i wysokie ceny na nie, są okazją do działalności przestępczej. Silna zależność organizmu i psychiki, jaką wywołują niektóre narkotyki (nałóg), sprzyja nielegalnemu handlowi, spożywaniu narkotyków w coraz to większej ilości, co stwarza z kolei nowe problemy psychiatryczno-farmakologiczno-psychologiczne. Niepoprawny konsument narkotyków staje w końcu przed alternatywą: przestępstwo lub choroba, a nierzadko jedno i drugie.

Autorzy dzielą narkotyki na trzy grupy: 1. środki uspokajające (valium, librium itp.); 2. środki pobudzające (alkohol, nikotyna, kokaina, pervitina, ritalina, mirapront, captagon, trójchlorek etylowy, eter, chloroform, inne); 3. środki zmieniające świadomość (halucynogenne) LSD, meskalina, psylocybina, marihuana, haszysz. Jak wynika z powyższego podziału do środków najbardziej szkodliwie oddziałujących na psychikę ludzką należy ta ostatnia grupa narkotyków, określanych jako środki halucynogenne. Według autorów termin ten jest złym i fałszywym określeniem, bo „halucynacja” to indywidualne doznanie zmysłowe bez odpowiedniego bodźca fizycznego, zewnętrznego. Poprawniej byłoby używać określenia „środki iluzyjne”. Dla tych środków rezerwuje się też dziś nazwę „psychedelika” — środek zwężający i rozszerzający świadomość. Jak wynika z relacji autorów, wiele środków będących w obiegu jako narkotyki nie posiada chemicznych właściwości odpowiednich do nazwy. Przeprowadzona analiza chemiczna wykazała, że np. na 115 środków, które zostały kupione w Toronto jako LSD tylko 48 posiadało względnie czysty LSD. Amid kwasu lysergowego

(LSD) jest półsyntetycznym środkiem, produkowanym m.in. ze sporyszu, jest bezzapachowy, bezbarwny i bez smaku, jest środkiem bardzo aktywnym nawet w niewidocznych ilościach ca 10—50 milionowych części grama.

Godnym uwagi jest to, że przez narkotyki takie jak LSD zniesiona zostaje „funkcja filtrowa”, dzięki której w normalnej sytuacji spośród różnych wrażeń zmysłowych do świadomości trafiają tylko te, które mają podłoże swoje już w uprzednim doświadczeniu (eine bestimmte Vorerrahrung). Owo uprzednie doświadczenie jest określone przez społecznie wyuczone sposoby zachowania się. Nasz aparat mózgowy musi już wcześniej nauczyć się nieprzyjmowania do świadomości doświadczeń ze snów i urojeń. Pod wpływem narkotyków zawężona lub rozszerzona świadomość natrafia również na językowe trudności wyrażania w odpowiednich pojęciach przeżyć i doświadczeń. Istnieje potrzeba stworzenia języka, który mógłby opisać przeżycia osobiste jednostki np. pod wpływem działania LSD. Pojawiają się próby wyrażania tych przeżyć przy pomocy muzyki, malarstwa i poezji. Innym dość powszechnie używanym narkotykiem jest canabis — wyciąg z konopi indyjskich. Przed dwudziestu laty pojawił się raport ONZ, który podawał, że ok. 200 mil. ludzi używa tego środka. Narkotyki ten znany był już 3 tys. lat przed n. e. Obecnie literatura światowa o canabisie obejmuje ponad 2 tys. publikacji. Podawane motywy zażywania tego środka mają charakter bądź medyczny bądź religijny.

Jakie są motywy zażywania narkotyków? Podczas badań przeprowadzonych w Berlinie Zachodnim (1970) stwierdzono, że najczęstszym motywem konsumpcji narkotyków jest przeżywanie przyjemności, wzrost upojenia i rozkoszy oraz zajmowania się swoimi własnymi trudnościami psychicznymi przeżywanymi jako konflikty i niepokoje. Z badań berlińskiego lekarza Bschora wynika, że na 237 młodocianych narkomanów (99% zażywało haszysz, 50% LSD, 16½ opium) ujawniło się 5 następujących grup motywów:

1. potrzeba przeżycia radości, przygody i rozkoszy,
2. motywy emancypacyjne: zgłębienie lub poszerzenie świata przeżyć,
3. koncentracja na własnych przeżyciach psychicznych,
4. potrzeba przynależenia do przyjaciół i znajomych,
5. protest przeciw dzisiejszym społecznościom i ich konwenansom.

Inne badania we Frankfurcie (Wanke, Süllwold, Ziegler, 1970) oraz w Kolonii (Wetz i współpracownicy, 1971) jako najczęstsze podają takie motywy jak: ciekawość (41%), naśladownictwo (24%), towarzystwo (50%), zadowolenie (50%), potrzeba rauszu (25%). Niemały procent stanowią także motywy hedonistyczne, ideologiczne oraz rezygnacyjne.

Najczęściej występującymi cechami osobowości u badanej młodzieży

wg Lennertza (1970) w grupie zażywającej haszysz była chwiejność emocjonalna, tolerancyjność w stosunku do niepalących, towarzyskość, obniżony krytycyzm w stosunku do siebie. Do podobnych wyników doszedł Halpern w stosunku do konsumentów marihuany.

Według Smarta i Jonesa (1970) konsumenci LSD, w stopniu większym niż w grupie normalnej, ujawniali społeczną izolację, mniej interesowali się własną osobą, mieli większe tendencje do ucieczki od rzeczywistości, ujawniali więcej objawów zaburzeń psychicznych takich jak schizoidia, histeria, psychopatia, hypomaniakalne zaburzenie osobowości.

Innym ważnym problemem zasygnalizowanym w pracy to medyczno-psychologiczny problem zależności od narkotyku. Chodzi tu o zależność zarówno psychiczną jak i organiczną. Powstaje ona wówczas, gdy na skutek dłuższego przyjmowania jakiegoś środka następuje przyzwyczajenie się do przyjmowanego narkotyku. Związek między konsumentem a przyjmowanym środkiem jest tak silny, że nagłe odstawienie go powoduje wystąpienie całego zespołu przykrych objawów psychofizjologicznych (pocenie się, bóle, drgawki, wymioty, urojenia).

Ze względu na bardzo aktualny a nierozwiązany dziś problem narkomanii wśród młodzieży opublikowana pozycja stanowi cenny wkład do literatury światowej. Dla czytelnika polskiego, zwłaszcza dla psychologów, socjologów, lekarzy, praca zawiera ważne źródła dla studium tego problemu i ewentualnie bardziej skutecznej działalności profilaktycznej.

Cz. Cekiera

Sidney M. Jourard, Disclosing Man to Himself, Pricetn, New Jersey 1968, s. 245

W psychologii współczesnej przeważają w różnych odcieniach dwa podstawowe nurty — psychoanalityczny i behawiorystyczny. Różnią się one w wielu punktach, ale głównie ze względu na charakter założeń metodologicznych i metody weryfikacji swich hipotez.

W ostatnich dziesięciu latach zarysował się coraz wyraźniej, zwłaszcza w psychologii amerykańskiej nowy nurt, zwany psychologią humanistyczną, albo Trzecią Siłą w psychologii.

Wśród jej zwolenników, skupionych głównie wokół wydawanego od 1961 roku czasopisma „Journal of Humanistic Psychology”, należy wymienić takie nazwiska jak: A. Maslow, C. Moustakas, N. Hakayawa, C. Rogers, H. Otto, J. Butler, J. Mann.